

خروج شتاب‌زده نظامیان آمریکا از عراق، تردیدها درباره آینده پیمان امنیتی دوجانبه را افزایش داد؛ فشار مهندسی شده علیه بغداد و تغییر نظم منطقه‌ای؟

رامین پروتو

حضور نیروهای آمریکایی در عراق از سال ۲۰۰۳ تاکنون، فراز و فرودهای بسیاری را پشت سر گذاشته است. از سقوط رژیم بعث و صدام و استقرار نیروهای ائتلاف گرفته تا بازگشت مجدد آنها در سال ۲۰۱۴ به بهانه مقابله با داعش، این حضور همواره با اعتراضات مردمی، فشارهای سیاسی و مصوبات پارلمان عراق برای پایان دادن به آن همراه بوده است. اکنون اما خبرهای تازه از رسانه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی حکایت از آن دارد که آمریکا روند خروج نیروهای خود از عراق را سرعت بخشیده و حتی زودتر از زمان تعیین شده در توافق‌های رسمی، قصد تخلیه پایگاه‌های مهم خود را دارد!

اسکای‌نیوز عربی و برخی رسانه‌های عراقی طی روزهای اخیر گزارش داده‌اند که دو پایگاه کلیدی آمریکا در عراق یعنی عین‌الاسد در غرب و پایگاه دستورکار قرار گرفته است. این تحول، نه تنها از انتقال بخشی از تجهیزات و نیروها به اربیل (پایگاه الحریه) و بخشی دیگر به کشورهای همسایه عراق آغاز شده و واشنگتن رسماً به بغداد اطلاع داده که خروجی شتاب‌زده تر از توافق سپتامبر ۲۰۲۵ در دستور کار قرار گرفته است. این تحول، نه تنها از منظر نظامی بلکه از زاویه سیاسی و امنیتی، نقطه عطفی مهم در روابط بغداد-واشنگتن و آینده نظم منطقه‌ای محسوب می‌شود.

پیشینه حضور و توافق خروج

قبل از هر چیز باید دانست که آمریکا پس از حمله ۲۰۰۳ و اشغال عراق، حضور نظامی گسترده‌ای در این کشور برقرار کرد؛ حضوری که در سال ۲۰۱۱ کاهش یافت اما سه سال بعد یعنی در ۲۰۱۴ با ظهور داعش و تصرف بخش‌هایی از شمال و غرب عراق، بار دیگر نیروهای آمریکایی تحت پرچم ائتلاف بین‌المللی به این کشور بازگشتند. با شکست سرزمینی داعش (خلافت با رض) مشروعیت ادامه حضور این نیروها زیر سؤال رفت. پارلمان عراق در ژانویه ۲۰۲۰، تنها چند روز پس از ترور سردار قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندیس، مصوبه‌ای تاریخی تصویب کرد که خواستار اخراج تمامی نظامیان خارجی شد. با وجود این، آمریکاییان مصوبه را نادیده گرفت و به حضور خود ادامه داد.

اما فشارهای سیاسی داخلی و افزایش حساسیت افکار عمومی در نهایت دولت بغداد

و واشنگتن را به سمت توافقی جدید سوق داد. در سپتامبر ۲۰۲۴، دو طرف به توافق رسیدند که بر اساس آن، حضور نظامی مستقیم آمریکا در عراق تا سپتامبر ۲۰۲۵ (شهر یور ۱۴۰۴) پایان یابد و پس از آن همکاری‌ها در قالب آموزش، مشاوره و پشتیبانی ادامه پیدا کند. مرحله دوم این روند، تا سپتامبر ۲۰۲۶ ادامه خواهد یافت و عمدتاً بر پرونده سوریه و مقابله با تهدیدات احتمالی داعش متمرکز خواهد بود. در همین چارچوب، حسین علوی مشاور نخست‌وزیر عراق تأکید کرده است که خروج نیروهای ائتلاف پایان یک دوره و آغاز همکاری‌های امنیتی تازه خواهد بود. به گفته وی،

تانک‌های آمریکایی در عراق، در حالی که نیروهای ائتلاف در حال خروج از منطقه هستند.

بخشی از سیاستمداران عراقی نسبت به کاهش حضور آمریکا ابراز نگرانی کرده‌اند با این استدلال که خروج کامل نیروهای آمریکایی ممکن است خلأ امنیتی ایجاد کند و فرصت بازسازی داعش یا دیگر گروه‌های افراطی را فراهم آورد اما مقامات امنیتی عراق این نگرانی‌ها را رد می‌کنند

خروج شتاب‌زده نظامیان آمریکا از عراق، تردیدها درباره آینده پیمان امنیتی دوجانبه را افزایش داد؛

نوع ایرانی

بازتاب‌های سیاسی گسترده‌ای داشته است. بخشی از سیاستمداران عراقی نسبت به کاهش حضور آمریکا ابراز نگرانی کرده‌اند و استدلال این جریان آن است که خروج کامل نیروهای آمریکایی ممکن است خلأ امنیتی ایجاد کند و فرصت بازسازی داعش یا دیگر گروه‌های افراطی را فراهم آورد.
ام‌اا مقامات امنیتی عراق این نگرانی‌ها را رد می‌کنند. به عنوان مثال صباح النعمان، سخنگوی فرمانده کل نیروهای مسلح عراق، تأکید کرده است که داعش دیگر تهدیدی برای عراق محسوب نمی‌شود. او می‌گوید که این گروه به دلیل عملیات‌های مستمر و هوشیاری نیروهای امنیتی فلج شده و صرفاً هسته‌های پرکننده‌ای در نقاطی محدود دارد. این موضع نشان می‌دهد که دولت عراق تلاش دارد اعتماد عمومی را به توانایی‌های امنیتی خود تقویت کند و از تصویر یک کشور وابسته به نیروهای خارجی فاصله بگیرد.

سناریوهای پس از خروج آمریکا

اکنون پرسش کلیدی این است که پس از خروج آمریکا، چه سناریوهایی برای آینده عراق و نقش واشنگتن قابل تصور است؟ نخست سناریوی کاهش حضور و حفظ نفوذ غیرمستقیم است. بر اساس توافقات جدید، آمریکا بخشی از نیروهای خود را در اربیل یا کشورهای همسایه حفظ خواهد کرد و از این طریق همچنان بر تحولات عراق اثر خواهد گذاشت. مأموریت‌های آموزشی، اطلاعاتی و مشاوره‌ای نیز ابزاری برای حضور غیرمستقیم خواهند بود. سناریوی دوم بازگشت در صورت خلق بحران امنیتی است؛ به گونه‌ای که اگر داعش یا گروه‌های مشابه دوباره قدرت بگیرند، آمریکا این بهانه را خواهد داشت که بار دیگر بخشی از نیروهای خود را به عراق بازگرداند. تجربه سال ۲۰۱۴ نشان داده که واشنگتن می‌تواند با توجیه «مبارزه با تروریسم» دوباره حضور نظامی خود را احیا کند.

سنساریوی سوم، بی‌طرفی و انکای کامل به توان داخلی است. دولت عراق در تلاش است تا با تکیه بر نیروهای امنیتی خود، بدون وابستگی به شرق یا غرب، ثبات داخلی را تضمین کند. این راهبرد موفق شود، عراق می‌تواند به تدریج از میدان رقابت‌های خارجی فاصله بگیرد و استقلال واقعی خود را بازسازی کند که البته باید دید آمریکایی‌هایی چه کارتی را در آینده روی می‌کنند. نقطه عطفی در تاریخ دو دهه پر تنش روابط بغداد-واشنگتن است. اگر چه این تصمیم از یک سوناشی از فشار داخلی عراق و هزینه‌های سنگین آمریکا در منطقه است، اما از سویی دیگر در چارچوب راهبرد کلان واشنگتن برای تمرکز بر اولویت‌های جهانی قرار می‌گیرد.

پوتین در جریان دیدار با رهبران روس.

پوتین عازم چین می‌شود

سطح بالای اعتماد و همکاری سیاسی متقابل بین روسیه و چین تمجید کرد و آنها توافق کردند که برای توسعه بیشتر روابط دوجانبه با یکدیگر همکاری کنند. دو طرف تأیید کردند که برای آماده‌سازی اجلاس سازمان همکاری شانگهای (SCO) در تیانجین، تصمیم فضایی دوستانه و متحد و ارتقای توسعه کیفی SCO، با یکدیگر همکاری خواهند کرد. سازمان همکاری شانگهای یک سازمان بین‌المللی است که در سال ۲۰۰۱ تأسیس شد و شامل روسیه، هند، ایران، قزاقستان، چین، قرقیزستان، تاجیکستان، پاکستان و ازبکستان است. در ژوئیه ۲۰۲۴، بلاروس در جریان اجلاس این سازمان در قزاقستان به عضویت کامل این سازمان درآمد. افغانستان و مغولستان کشورهای ناظر هستند، در حالی که فهرست شرکای گفتگو شامل جمهوری روسیه، در یک مکالمه تلفنی با ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه، اعلام کرد که چین به موضع قاطع خود پایبند خواهد بود و به ترویج صلح و مذاکرات در زمینه درگیری در اوکراین ادامه خواهد داد. رئیس جمهور چین از

پارلمان هلند شناسایی کشور مستقل فلسطین بود اما این خواسته نیز مورد تأیید قرار نگرفت.
با این حال، اعضای پارلمان هلند از اسرائیل خواستند که اجازه ورود خبرنگاران و ناظران به غزه را صادر کند. جلسه پارلمان هلند پس از آن برگزار شد که «کاسپار ولدکمپ» وزیر خارجه این کشور وهشت تن دیگر از اعضای کابینه به دلیل عدم موافقت با پیشنهادهای آنها برای

وزیر خارجه هلند، کاسپار ولدکمپ، در جریان دیدار با نخست‌وزیر اسرائیل، بنیامین نتانياهو.

پایان

جهان نما

واشنگتن:

هیچ کنترلی بر اقدامات روسیه در مورد جنگ اوکراین نداریم

جی‌دی ونس معاون ریاست‌جمهوری آمریکا دیروز (یکشنبه) در مصاحبه با «ان‌بی‌سی نیوز» ادعا کرد: «روسیه به دلایل پیچیده‌ای خواهان آتش‌بس نیست. همچنین، ما کنترلی بر اقدامات روسیه نداریم زیرا اگر داشتیم جنگ اوکراین هفت ماه پیش تمام می‌شد.»

معاون «دونالد ترامپ» رئیس‌جمهور آمریکا در گفت‌وگویی با برنامه «هیت د پرس» عنوان کرد: «ما همچنان مطمئن هستیم که ایالات متحده می‌تواند با وجود اختلافات احتمالی که از زمان دیدار دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه در این ماه پدیدار شده است، برای پایان دادن به جنگ میان روسیه و اوکراین میانجیگری کند». وی افزود: «ما معتقدیم که همین چند هفته گذشته شاهد امتیازات قابل توجهی از سوی هر طرف بودیم.»

ونس در مورد عملیات موشکی روسیه در غرب اوکراین در شب پنجشنبه که یک کارخانه الکترونیک متعلق به یک شرکت آمریکایی هدف قرار داده شده، اظهار نظر کرد و با انتقاد از «جو بایدن»، رئیس‌جمهور سابق آمریکا گفت: «من آن را دوست نداشتم. اما این یک جنگ است و به همین دلیل است که ما می‌خواهیم کشتار را متوقف کنیم. روس‌ها کارهای زیادی انجام داده‌اند که ما دوست نداریم. بسیاری از غیرنظامیان جان خود را از دست داده‌اند. ما از همان ابتدا این اقدامات را محکوم کرده‌ایم و صادقانه بگویم، رئیس‌جمهور ترامپ برای اعمال فشار و اعمال اهرم اقتصادی بر روس‌ها، قطعاً بیشتر از جو بایدن در سه سال و نیم گذشته، که هیچ کاری جز حرف زدن و هیچ کاری برای توقف کشتار انجام نداد، تلاش کرده است. پس از من پرسیدید که از چه چیزی عصبانی هستم؟ چیزی که من از آن عصبانی هستم، ادامه جنگ است.»

معاون ترامپ با بیان اینکه هنوز جای زیادی برای مذاکره وجود دارد، تأکید کرد: «ما در نهایت با موفق خواهیم شد یا به بن‌بست خواهیم خورد. و اگر به بن‌بست برسیم، به این روند مذاکره و اعمال فشار ادامه خواهیم داد. این دیپلماسی پرانرژی است که این جنگ را به پایان خواهد رساند.» او در پاسخ به این سوال خبرنگار ان‌بی‌سی نیز مبتنی بر اینکه اگر ایالات متحده تحریم‌های جدیدی وضع نکند، چه فشاری بر روسیه وارد می‌شود، ادعا کرد: «چگونه می‌توان آنها را به جایی رساند که بازنلسکی سر میز مذاکره بیایند و بمباران را متوقف کنند؟ ترامپ اهرم اقتصادی نه‌اجسمی مانند تعرفه‌های ثانویه علیه هند را اعمال کرده است تا ثروتمند شدن روس‌ها از اقتصاد نفتی‌شان را دشوارتر کند.»

جی‌دی ونس در رابطه با مسئله اعزام نیروهای آمریکایی به خاک اوکراین گفت: «رئیس‌جمهور ما بسیار واضح گفته است؛ قرار نیست نیروی زمینی در اوکراین مستقر شود اما ما به ایفای نقش فعال خود در تلاش برای اطمینان از این که اوکراینی‌ها از ضمانت‌های امنیتی و اعتماد لازم برای توقف جنگ از جانب خود برخوردار باشند و روس‌ها احساس کنند که می‌توانند جنگ را جانب خود به پایان برسانند، ادامه خواهیم داد.»

معاون رئیس‌جمهور آمریکا با بیان اینکه باور ندارد «روس‌ها ترامپ را به زور وادار به همکاری می‌کنند»، افزود: «فکر می‌کنم روس‌ها برای اولین بار در سه سال و نیم این درگیری، امتیازات قابل توجهی به رئیس‌جمهور ترامپ داده‌اند. آن‌ها در واقع حاضر بودند در مورد برخی از خواسته‌های اصلی خود انعطاف‌پذیر باشند. آن‌ها در مورد آنچه برای پایان دادن به جنگ ضروری است، صحبت کرده‌اند»

وی خاطر نشان کرد: «ترامپ تلاش‌های خود را برای مذاکره جهت یافتن یک راه‌حل دیپلماتیک افزایش داده است زیرا این جنگ به نفع هیچ‌کس نیست. این به نفع اروپا یا ایالات متحده نیست» ونس ضمن اذعان به برخی از موانعی که از زمان دیدار ترامپ با پوتین در آلaska ایجاد شده است، ابراز خوش‌بینی کرد که این مذاکرات به نتیجه خواهد رسید.

او در این خصوص گفت: «مذاکرات پستی و بلندی‌هایی دارد. گاهی اوقات احساس می‌کنیم که با روس‌ها پیشرفت زیادی داشته‌ایم و گاهی اوقات، همانطور که رئیس‌جمهور گفته است، از روس‌ها بسیار ناامید شده است. ما به انجام هر کاری که باید انجام دهیم تا این موضوع را به پایان برسانیم، ادامه خواهیم داد. فکر نمی‌کنم این اتفاق در طول یک شب رخ دهد. فکر می‌کنم که ما به پیشرفت ادامه خواهیم داد. اما در نهایت اینکه آیا کشتار متوقف می‌شود، به این بستگی دارد که آیا روس‌ها اوکراینی‌ها واقعی می‌توانند در اینجا به یک راه‌حل مشترک برسند یا خیر.»

ونس در ادامه مصاحبه با اشاره به روسیه گفت: «من ننگتم که آنها همه چیز را واگذار کردند. اما آنچه آنها واگذار کرده‌اند، به سمت شناختن این است که اوکراین پس از جنگ تمامیت ارضی خواهد داشت. آنها پذیرفته‌اند که نمی‌توانند یک رژیم دست‌نشانده در کی‌یف منصوب کنند آیا آنها همه امتیازات را داده‌اند؟ البته که نداده‌اند. آیا آنها باید جنگ را شروع می‌کردند؟ البته که آنها نباید شروع می‌کردند، اما ما در حال پیشرفت هستیم.»

با ایلنا همراه شوید

خبرگزاری کار ایران «ایلنا»